

Utbildningsdepartementet
103 33 Stockholm

Stockholm

Vår referens

Dnr

2017-12-05

Patrik Nilsson

U2017/03537/GV

Remissvar angående promemoria Ökade möjligheter till grundläggande behörighet på yrkesprogram och ett estetiskt ämne i alla nationella program

Företagarna har givits möjlighet att inkomma med yttrande på ovanstående promemoria och får härmed avge följande yttrande.

Sammanfattning och generella ståndpunkter

Att fler elever väljer att läsa en praktisk yrkesutbildning är helt avgörande för företag verksamma inom praktiska yrkens framtida kompetensförsörjning. Svårigheterna med att finna lämplig arbetskraft är sedan 2015 det största tillväxthindret enligt Sveriges småföretag (källa: Företagarnas Småföretagsbarometern 2017). Drygt vart fjärde företag uppger detta som det största hindret.

Den typ av kompetens som företagen efterfrågar är praktisk yrkesutbildning följt av gymnasial utbildning och då oftast yrkesförberedande gymnasieutbildning (källa: Företagarnas Kompetensbarometern 2016). En minst lika viktig del vid en rekrytering är enligt företagen att den arbetssökande har rätt attityd, är ansvarstagande och självgående. Det är därför viktigt att Sverige har en gymnasieskola som utformas efter företagens kompetensbehov och här spelar yrkesprogrammen med en tydlig anknytning till arbetslivet, inte minst genom arbetsplatsförlagt lärande, en viktig roll.

Vid samtal med unga, branschrepresentanter, politiker och anställda inom skolan framträder en tydlig bild att många unga väljer bort de praktiska programmen på grund av att de upplever en oro att bli låst i endast en karriärväg om de väljer en praktisk gymnasieutbildning. Detta är också en av de främsta anledningarna till att många istället väljer en högskoleförberedande utbildning.

Det är prioriterat för Företagarna med reformer som stärker de praktiska utbildningarnas attraktivitet och som bidrar till att bryta trenden med fallande söktryck till gymnasieskolans

yrkesprogram. Att yrkesprogrammen bland både grundskoleelever och föräldrar framstår som ett attraktivt utbildningsval med goda möjligheter till jobb är en viktig pusselbit. Samtidigt behöver det finnas vägar och en flexibilitet som gör att en fullbordad yrkesutbildning inte stänger dörren för ett fortsatt arbetsliv i andra sektorer eller en omskolning i form av vidareutbildning senare i livet.

Med detta som bakgrund tillstyrker Företagarna promemorians förslag om att alla yrkesprogram ska innehålla de kurser som ger grundläggande behörighet till högskolan och att yrkesprogrammets omfattning därmed utökas med upp till 2 800 gymnasiepoäng utan att den faktiska utbildningstiden utökas.

Företagarna tillstyrker även förslaget att elever på yrkesprogram även fortsättningsvis ska ha möjlighet att välja bort de kurser som ger grundläggande behörighet till högskolan.

En bärande premis till Företagarnas ställningstaganden är att de förändringar som görs säkerställer att inga inskränkningar sker på yrkesprogrammets faktiska yrkeskurser. Att de elever som slutför sin utbildning på yrkesprogrammen är väl rustade för det kommande arbetslivet med en gedigen yrkeskunskap är helt avgörande för företagets kompetensförsörjning. Därför ställer sig Företagarna tveksamma till förslag 4.4 om att den grundläggande behörigheten ska kunna ske på bekostnad av programfördjupningen då vi ser en risk att detta kan påverka elevernas yrkeskunskap negativt. Detta speciellt då programfördjupningen ofta tas fram i samarbete med branschen, vilket säkerställer kvalitet och ökar anställningsbarheten.

Slutligen avstyrker Företagarna förslaget om att estetiska uttryck ska ingå bland de gymnasiegemensamma ämnena i samtliga nationella program. Företagarna håller med promemorians beskrivning om vikten av att elever får skapande och praktisk-estetiska inslag i sin utbildning. Detta är redan en naturlig del av yrkesprogrammen och sker inte minst inom det viktiga ämnet gymnasiearbetet där eleven ges en chans att praktiskt få visa vilka kunskaper som förmedlats under utbildningen. Med promemorians förslag halveras omfattningen av gymnasiearbetet vilket Företagarna anser är fel väg att gå, då det riskerar att kompromissa på yrkeskunskapen. Företagarna anser att dagens upplägg där ett estetiskt ämne kan väljas inom ramen för de individuella valen bör behållas.

Nedan följer Företagarnas synpunkter på de enskilda förslag som omfattas av promemorian:

- 4.1 Alla yrkesprogram ska innehålla de kurser som ger grundläggande behörighet till högskolan
- 4.2 Yrkesprogrammets omfattning utökas upp till 2 800 gymnasiepoäng
- 4.3 Elever på yrkesprogram ska få välja bort kurser som ger grundläggande behörighet

Företagarna tillstyrker förslagen 4.1, 4.2 och 4.3. Som tidigare nämnts är det prioriterat för Företagarna med reformer som bidrar till att bryta trenden med fallande söktryck till gymnasieskolans yrkesprogram. Promemorians förslag framstår som en genomtänkt lösning på hur yrkesprogrammets attraktivitet kan öka, genom att grundläggande behörighet ingår i alla yrkesprogram, samtidigt som eleverna slipper prioritera bort viktiga yrkeskurser genom att yrkesprogrammets omfattning utökas.

För de elever som redan i början av gymnasiet inte känner ett behov av att läsa kurser som ger grundläggande behörighet är det bra att möjligheten att välja bort dessa bibehålls. Samtidigt vill Företagarna poängtera att det även krävs andra reformer för att få fler ungdomar att välja ett yrkesprogram. Där ingår bland annat ökad information till både grundskoleelever och föräldrar om de möjligheter som arbetslivet ger med en yrkesexamen, men också en ökad samverkan mellan skolan och näringslivet redan i unga åldrar. En viktig del för att bygga attraktivitet för yrkesutbildning är att samtliga elever som står inför valet att välja gymnasieutbildning är medvetna om att det finns vägar och en flexibilitet som gör att en fullbordad yrkesutbildning inte stänger dörren för ett fortsatt arbetsliv i andra sektorer.

4.4 Det ska fortfarande vara möjligt att läsa kurser som ger grundläggande behörighet som individuellt val och programfördjupning

Företagarna tillstyrker delvis förslaget. Syftet med en utbildning på ett yrkesprogram är att få en bra yrkesgrund inför det kommande arbetslivet. Företagarna tillstyrker att grundläggande behörighet ska kunna läsas inom ramen för individuellt val men ställer sig tveksamma till att den grundläggande behörigheten ska kunna ske på bekostnad av programfördjupningen, då vi ser en risk att detta kan påverka elevernas yrkeskunskap negativt. Även om denna problematik kan skilja sig från program till program är det viktigt att säkerställa att inga elever aktivt kan välja bort delar av programfördjupningen som påverkar elevens framtida anställningsbarhet negativt.

- 4.5 Elevernas garanterade undervisningstid utökas
- 4.6 Regleringen av den garanterade undervisningstiden vid arbetsplatsförlagt lärande ska justeras
- 4.7 Omfattningen av arbetsplatsförlagt lärande i lärlingsutbildningen ska inte ändras
- 4.8 Nationella prov ska genomföras även i inledande kurser på yrkesprogrammen
- 4.9 Kraven för yrkesexamen ska inte ändras
- 4.10 Meritvärderingen vid tillträde till högskolan ska inte ändras
- 4.11 Bidraget till fristående skolor ska i vissa fall kunna minskas
- 4.12 Ytterligare föreskrifter ska få meddelas

Företagarna tillstyrker förslagen 4.5-4.12. Företagarna anser generellt att det är viktigt att eventuellt förändrade regler inte leder till onödig administration och ökat regelkrångel för de företag som genom arbetsplatsförlagt lärande tar emot yrkesprogrammets elever. Inom ramen för promemorians förslag vill Företagarna även betona vikten av konkurrensneutralitet mellan kommunala skolor och enskilda huvudmän, vilket inte minst är viktigt när det gäller förslag 4.11.

6 Ett estetiskt ämne ska ingå i gymnasieskolans nationella program

Företagarna avstyrker förslaget. Företagarna håller med promemorians beskrivning om vikten av att elever får skapande och praktisk-estetiska inslag i sin utbildning. Detta är redan en naturlig del av yrkesprogrammen och sker inte minst inom det viktiga ämnet gymnasiearbetet där eleven ges en chans att praktiskt få visa vilka kunskaper som förmedlats under utbildningen. Med promemorians förslag halveras omfattningen av gymnasiearbetet vilket Företagarna ser som fel väg att gå. Företagarna anser att dagens upplägg där ett estetiskt ämne kan väljas inom ramen för de individuella valen bör behållas.

4 (4)

Pontus Lindström

Utredare

Företagarna

Patrik Nilsson

Samhällspolitisk chef

Företagarna